

ნილი და გამოსახული, სადაც განუტევე სული საოცარმა მოხუცმა. აქვე ყველა ჰეყნის გაზეფება გამოფენილი, რომელ შიაც არის რამე დაწერილი ლეონ ტოლსტოის შესახებ.

წლის თავზე განკუთვნილი მემკვიდრე-ქალმა ალექსანდრამ გამოსცა თავის მამის აქამდინ დაუბეჭდავი ნაწერების პირველი ტომი. ამ კრებულში მოთავსებულია საინტერესო ნაწარმოებები. აი, სხვათა შორის, რას ამბობს ამ წიგნზე რუსის კრიტიკოსი იუ. ახენგალიდი გვ. „რჩე“ „ში“.

„განმარტებული უფროსი საფლავი, რომელი იქ შეგნებოდა ანანია პოლიანოვსა, მოგვცემს დიდებულ წიგნი. გენიოსობით აღმავლობდა, ყოთლის სილამაზე დადამკვეთმა, ამ წიგნმა, კიდევ ერთხელ დაგვიტყუა, რომ ამ ჯამად დედამის ბუთის პირადი წიგნი „ოზბრინი მირიანოვი“ გადის „ანანია პოლიანოვს“. ტოლსტოის საფლავი, რუსის“ უფროსი ბუმბერაზის საფლავი, ყოველივეს მიიზღავს სულიერ მოღვაწეებს მთელი მემკვიდრეობის ყოველ კუთხიდან. ჩვენი კი მთაწამელის მთის მიწის შვილი, მათთან ერთად ერთი პერის მსუნთქველი, — ჩვენსა სიუჟეტების სიფრთხილი და მოწონებით ცხოვრების გზით გავიტანთ აღმოუფხვრელი ასობით ჩვენი გულში ჩაწერილნი ჩვენი მიუღებულის ლეონის სახელს დამწერი მომავალ შთამომავლობის მეგობრები გავცემთ მას უცვლელად, შეგნებრად ისტორიის, ისტორია კი, ეს კვლევა, სადაც ყველა სარწმუნოების მრევლს ნება აქვს შესვლითა. ეს კი არასდროს არ განაწილებს მას თავის ნაქვრთ წილისგან და მუდამ უგლოვებს ჰუმანიტარულ „საუფროსი სასწავლებელს“...

გარეშე პოლიტიკის გარემო.

რუსეთის პოლიტიკა სპარსეთში ინგლისის ლიბერალურს არ მოსწონთ. თუმცა გარეშე საქმეთა მინისტრი გრეი კოტა არ იყო რუსეთის ნებას აღმდგეს აგრესიულად იმპერატორს სპარსეთში, ინგლისის საზოგადოება, პარლამენტი და პრესა კი მისი წინააღმდეგია. ამას წინააღმდეგ მანჩესტერის საგარეო პოლიტიკა გამოაცხადა თავის პოლიტიკა, რომელშიაც პალატა ამბობს, რომ რუსეთის პოლიტიკა ეწევა ინგლისის ვაჭრობის ინტერესებს, რადგანაც წინააღმდეგია გამოცდილ და ნიჭიერ ამერიკელ და ევროპელი მოხელეების შესტერ-მირგანის, სტრასბურის და სხვ. მოქმედებისა სპარსეთში. პალატის აზრით, ინგლისის მთავრობამ უნდა დაუშვას რუსეთის თავის მტრული პოლიტიკის განგრძობა სპარსეთში. ამერ. მოქ. ბ. შესტერ-მირგანი, როგორც ვიცით, მიწვეულია სპარსეთში მისი საფინანსო საქმის მოსაწყობის მიზნით. ბ. შესტერმა ჩააბარა ინგლისელ სტრასბურს ხაზინის კონტროლი და ენდარმირების უფროსობა. მანვე დანიშნა ინგლისელი მოხელეები სამ ქალაქში. ყველა ამ გარემოებამ გამოიწვია რუსეთის გულისწარბობა.

ჩინეთის საზღვრების მცოდნეები გადმოგვცემენ, რომ რევოლუციის გამარჯვებამ დაწყებულია მარტო 50—60 ათას რევოლუციონერზე, რომელნიც ეომებიან ამდენსავე რიცხის მთავრობის მომხრეებს. თვით ხალხი კი, რომელიც 400 მილიონს უდრის, სრულებით განზე სდგას, ემორჩილება მხოლოდ იმ მხარეს, რომელიც ირწმუნება მისი ინტერესებისა. რევოლუციის თანაურსმომხრე გათათუებული ახალგაზრდობა და ბურჟუაზიის შეგნებული ელენებები. აღმინისტრაცია ბევრგან უთმობს ყუფილას რევოლუციონერებს, მთავრობის ჯარი ხელსაც აიანძრებს, ზოგან გადღის ევოლუციონერების მხარეს. ანაირად პეკინს რევოლუციონერებმა ჩამოაშორეს ჩინეთის შუაპროვინციების მისი მოთხოვნა (მთელი სამხრეთი, შუაგულის და ჩრდილოეთის ნაწილი). მარტო მანჯურიაში რევოლუციის ძეგლად გვეტყდება, რადგანაც სამეფო გვარეულობას აქ გავლენა ჯერ კიდევ სრულებით არ დაჰყარვია. მთელ აქ უცხო სახელმწიფოების ჯარებია, როგორც მაგ. რუსეთის—25.000 ჯარისკაცი და იაპონიისაც ამდენზე; ეს გარემოება ამგვარ რევოლუციის მტრებს და იმედს აღმდგეს გაქირავების დროს ამ სახელმწიფოებს მიმართონ დასამარბებლად.

ლანგაზი სიძულელი.

პარიზის ახლოს ამას წინააღმდეგ (14 ნოემბერს) სინილურ სიმეფის კანკეშე შეზაპუნების საშუალებით მოიწამლეს თავისი თავი დიდებული კარლ მარქსის სიძესო-კილისტრა პოლ ლანგაზმა და მისმა მეუღლემ. ლანგაზს დიდებულია წერილი, რომელშიაც ამბობს, რომ ის კარგად ჰგონობს თავის თავს, როგორც ფიქციურად, ისე გერმანიის მხრით, რომ მან გადაწყვიტა დასტოვოს თავის ნებით წუთისათვის, ვიდრე აუცილებელი სიტყვა წაართმევს მის გონებას და ფიქციურ ძალას. ლანგაზი არ იცნობს თავის საქმეს, რომლისთვისაც იბრძოდა 45 წელიწადი და ამბობს, რომ იგი ახლო მომავალში გაიმარჯვებს.

ვალში გაიმარჯვებს. წერილი თავდება სიტყვებით: „გაუმარჯოს კოლეგისმს, გაუმარჯოს საერთაშორისო სოციალისტურ მსოფლიოს“. ლანგაზი ძლიერ მდიდარი კაცი იყო. იგი თითქმის 70 წლის იყო. მასამოც წლებში მან მიიღო მონაწილეობა პარიზში წლებში და დემონსტრაციებში მებრუნ იმპერიის წინააღმდეგ. იგი გამოირჩევა საკუთარი სკოლიდან. ამის შემდეგ ის წავიდა ლონდონს, სადაც გაეცნო კარლ მარქსის ოჯახობას და შეირთო მისი ქალი. მან შეითვისა მარქსის მოძღვრება და სიკვდილამდე ამისთვის არ უღალატია. ლონდონში ის იბრწყის ინტერნაციონალის გენერალურ სამბოში წევრად. 1870 წ. დაბრუნდა პარიზს და მიიღო მონაწილეობა მარტის რევოლუციის, იყო კომუნის წევრად. კომუნის დამარცხების შემდეგ გაქცა ესპანიაში, მერე პორტუგალიაში, სადაც ჰქადაგებდა სოციალიზმს, როცა 1882 წ. გამოცხადდა ანარქია, ლანგაზი დაბრუნდა ხელ-ახლა პარიზში. აქ დადგა სოციალისტურ მოძრაობის სათავეში თავის მეგობარ ყოფილ გელსა და გაბრიელ დევილითან ერთად. ლანგაზი იყო პირველი კომუნისტი, რომელიც ჰქადაგებდა წმინდა მარქსიზმს საფრანგეთში. გელთან ერთად მან შეადგინა საფრანგეთის მუშათა სოციალისტურ პარტიის პირველი. საზოგადოებრივი იყო ნიჭიერი პოლიტიკური მარქსის მოძღვრებისა. მან ძლიერ ბევრი ნაწერი დასტოვა...

შაპითხა პ. სტოლინიის მოქმედების შესახებ.

16 ნოემბერს სათათბირომ განიხილა შეკრება პ. სტოლინიის მოქმედების შესახებ. შემკრებლებს სურდათ შეეცნოთ, რა როლს თამაშობდა კიევის დამცველი განყოფილება. კულიაჰის მეთაურობით, რომ ანაირად პროვოკაციის საქმისათვის ნათელი მოგვითხრობს. გამოვიდა საპასუხოდ თვით ახალი შინაგან საქმეთა მინისტრი ა. მაკაროვი მისი სიტყვამ ანა თუ არავითარი შთაბეჭდილება არ მოახდინა, არამედ გააუკეთა თვით ოქტომბრისტიკის თავის უმხარეობით. რაც უმთავრესი იყო, ის არ გამოვიდა მინისტრმა და მიზეზებიანი ორი გარემოება დაასახელა — ერთი, რომ, „შთავრობამ არ იცის (!) სენატორ ტრუსკოვის რევიზიის შედეგი“ და მეორე — რომ ყველაფრის თქმა არ შეიძლება, რადგანაც „დედარუს რევოლუციონერები შეიტყუებინა“. ყველაზე უცნაური ამ სიტყვაში ის იყო, რომ კიევის დამცველი განყოფილების უკანონოა მინისტრის დაინახა ციკლოპების დარღვევაში იმ პირისგან, რომელმაც სტოლინიის მკვლელობა მოგვითხრობს. რასაკვირველია, მინისტრმა თავისებური „ზომის“ დაასახლა, რომლითაც მას სურს გაუმსწავლეს რევოლუციის. მან სთქვა, რომ მან აუკრძალა „დამცველ თანამშრომლებს“ მიიღონ ანაირიდან მონაწილეობა სარევოლუციო გამოსვლაში. რასაკვირველია, მწელი წარმოსადგენია, თუ როგორ სურს სიმინისტროს განაშორციელოს ეს „თანამშრომლები ჩამოაშორება“ ძიებისაგან. მინისტრმა აღიარა ისიც, რომ რევოლუციონერების პარტიებში კარგად არის დაყენებული ძიება, რადგანაც მათ სურთ „შეიტყუონ მთავრობის“, სხაილულო თანამშრომლების“ ვინაობა და გაუწყობდნენ მათ. მინისტრის შემდეგ ილაპარაკეს ალ. გუზკოვმა, რომელმაც მოითხოვა დანაშაულებით სასამართლოში მიეცა, ბულგარმა, რომელმაც დასცინა მინისტრის და სხვ. ყველაზე ბოლოს სიტყვა წარმოსთქვა როდნიევმა, რომელმაც ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა. როდნიევმა გასცა პასუხი გუზკოვს მისი მოთხოვნის შესახებ. ახლანდელი მთავრობა არ იკისრებს სასამართლოში ნამდვილი გამოამჟღავნოს და კარჩაყტილ სამართლის ხომ სამართალი არ ეთქმის; მთავრობა, რომელიც ახლეს და ბოგროვის ქმნის უბრალო თანამშრომლებს, დასცინის სიმართლეს და სახალხო წარმომადგენლობას; ამისთანა მთავრობა ჰუმანიტარულ ვერ გამოარჩევს.

როგორც დებუშება გადმოგვცეს, 23 ნოემბერს ამ შეკრების შესახებ კიდევ იყო კამათი. მარკოვმა მერგო წარმოსთქვა სიტყვა ურბის წინააღმდეგ და სასაზიზღარი სიტყვები იხმარა. გეგეკორმა პასუხი გასცა. პარიზშივე იხმარა მარკოვს განაშორება. თავმჯდომარე კაპუსტინმა მას შენიშვნა მისცა. გეგეკორმა განაგრძო ლაპარაკი მთავრობის მიერ მიღებულ პროვოკაციის სისტემის, რომლის მსგავსი პოლ გახდენ მეორე სათათბიროს სოციალდემოკრატიულ-დემოკრატიული. მემარცხენები ტაშს უკრავდნენ. თავმჯდომარე ნება არ მისცა გეგეკორს ამ საგანზე ელაპარაკა. მემარჯვენეები ხმა-მალა ლაპარაკობდნენ, რომ გეგეკორის სიტყვა არავის გავიგნა. თავმჯდომარე სიტყვის უფლება ჩამართავდა გეგეკორს და მის შემდეგ მოამარაგებ ნაწერილი მიღო. კოვი მიიხმო. მიღო კოვამ თავის რიგი და-

უთმა გეგეკორს, რომელსაც სურდა ელაპარაკა სათათბიროს წესდების დარღვევის გამო. თავმჯდომარემ მას, ნება არ მისცა. მემარცხენები უყვიროდნენ, გეგეკორს, ნუ ჩამოხვალთ ტრიბუნაზე. გეგეკორმა გაჩერებული იდგა. თავმჯდომარემ გამოაცხადა, რომ ერთი სხდომიდან გამძვებულია გეგეკორი. გეგეკორმა ასახსნელი სიტყვა მოითხოვა. ამ დროს ულგინმა მერგომ დაიხმარა: „ეტო კავკასიურ ნახალსტო“ (ეს კავკასიური თავხედობაა). ჩვეიძემ დაუყვირა მას: „მერგოვე, ნეგოდიანო!.. (არაზნა, გათახსირებულაო). ტიმოშკინმა დაქუქუნა ერთ ქალღმერთს სიტყვები. ამისათვის თავმჯდომარემ გამოაცხადა, რომ ტიმოშკინი სამი სხდომიდან იქნება გამძვებული. ტიმოშკინმა აღიარა, რომ უწესოდ მოქცა, ვერ მივიტინეო, როდესაც ქართველმა ჩვეიძემ შეურაცხყო რუსი ბუღიკინი, შეცდომა ჩავიდინე... თავმჯდომარემ წინააღმდეგა მისცა წინააღმდეგ სათათბიროს ერთი სხდომიდან განეძვება ტიმოშკინი, რაც სათათბირომ დადასტურა.

გეგეკორმა გაჰყიდა თავმჯდომარე უფსო ხელმძღვანელობისათვის. სათათბირომ დადასტურა თავმჯდომარის წინააღმდეგ გეგეკორის ერთი სხდომიდან გამძვების შესახებ.

ამის შემდეგ მემარცხენები აღარ აძლევდნენ არავის ლაპარაკის ნებას მხარობდნენ და პიუპიტრებს არტყამდნენ. თავმჯდომარემ წინააღმდეგა მისცა სათათბიროს გაეძვებინა ჩვეიძე და ზახაროვი მეორე სხდომიდან. რადგანაც ჩვეიძე, რომელმაც სიტყვის ნებათთვის მიღების შემდეგ დაიწყო ლაპარაკი მეორე სათათბიროს სოციალდემოკრატიულ-დემოკრატიულ საქმის შესახებ, არ დემონსტრირებდა თავმჯდომარეს და განაგრძო ლაპარაკი, ამიტომ თავმჯდომარემ ხუთი სხდომის მავერი შეიღო სხდომიდან გააძვებინა სათათბიროს ჩვეიძე, რომელმაც ტრიბუნა დასტოვა სიტყვებით, ცხადია სათათბიროში სიმართლის თქმა არ შეიძლება. მერე დაიწყო ლაპარაკი ზახაროვმა მეორემ, რომელმაც აღიარა: როდესაც მალ-მომრეობას სილანდ, მაშინ პროტესტისთვის სხვა გზა არ არის იმის გარდა, რომელიც დღეს ავირჩიეთ. ხმაურობა ასტყდა დიდი. თავმჯდომარის ხმა არ ისმალა. მაშინ კაპუსტინის მავერი თავმჯდომარის ადგილი დაიჭირა თავ. ვოლკისკი. მემარცხენებმა დიდი ტაში დაუკრეს. მაგრამ ამანაც არ გაამართლა მათი იმედი. ზახაროვი სათათბირომ განაძევა ხუთი სხდომიდან. მერე უნდა ელაპარაკა ელენგოსკის კუნსეკოვმა დაიკვირა: სიტყვა ეკუთვნის გეგეკორს. თავმჯდომარემ შენიშვნა გაუკეთა. კუნსეკოვმა განიმეორა, მაშინ თავმჯდომარემ მოითხოვა მისი გაძვება ერთი სხდომიდან. კუნსეკოვმა, როგორც ასახსნელი სიტყვის ნება-რთვა მიიღო, მაშინვე დაიწყო ლაპარაკი კიდევ სოციალდემოკრატიულ-დემოკრატიულ საქმეზე. მაშინ თავმჯდომარემ მოითხოვა მისი გაძვება მისი სხდომიდან. კუნსეკოვი კიდევ განაგრძობდა იმავე საგანზე ლაპარაკს. თავმჯდომარემ ხელ-ახლა მოითხოვა 15 სხდომიდან გამძვება. კუნსეკოვი განაგრძობდა კიდევ ლაპარაკს. მარჯვნიდან ჰყვიროდნენ: „შესწყვიტეთ სიტყვა, გეგეკორე, შეგვიბრალეთ“. კუნსეკოვმა სთქვა, რომ მე მსურს სხდომის ბოლომდის ვილაპარაკო. თავმჯდომარემ აღიარა, რომ მას არ შეუძლია შეაჩეროს ორატორი, რადგანაც ამას აქვს უფლება ლაპარაკისა წესდების ძალით. საშინელი ხმაურობა ატყდა. კუნსეკოვმა როგორც იქნა, დათავა თავის სიტყვა. სათათბირომ განაძევა ის 15 სხდომიდან. ახეთ სიტყვის გადმოგვცემს მთავრობის დებუშები. ენახთო რუსეთის გაზეთები როგორ მოგვიხიბობენ ამ ამბავს.

სად უნდა დაიქრძალოს მ. მ. თამაზ რაშვილის ნეშტი?

თუმცა ეს საკითხი ჯერ ჯერობით ნაადრევია, მაგრამ მაინც ჯერა, რომ იგი წინდაწინვე გადაწყდეს, მით უმეტეს, რომ როგორც თბილისის გაზეთებმა გვაუწყეს, მამა მიხეილ თამაზაშვილი თბილისში უნდა დასაფლავდეს. ჩვენის აზრით, მ. მ. თამაზაშვილის ნეშტი უნდა მივაბაროთ იქ, სადაც მან პირველად შეისწავლა წერა-კითხვა, გამოიჩინა ბეჯითობა და ის თავდაუზოგველი შრომა, რომლის შედეგად ქართველობას დარჩა უცვლელ განიჭი. ეს ალბათ არის ქ. ახალციხის ძველი ნაწილი — რაბათი. მამა მიხეილ თამაზაშვილი უნდა დაიკრძალოს იქ, ქვემო ეკლესიის გლავანში, თვალსაჩინო ადგილს, სადაც უნდა იყოს აგებული შესაფერი ძეგლი. როგორც ნეშტის გადმოტანა ტბილიდან და აგრეთვე ძველის აგება, უნდა იყოსირ გარდა თბილისის ქართველობისა, სადაც უკვე კომისიაც არის ამორჩეული და რომელიც უნდა ჩაითვალოს ცენტრალურ კომისიად — ქუთაისის, ბათუმის და სხ. ქალაქების ქართველობამაც, რომელიც აგრეთვე თა-

ნავარძნობს ამ საქმეს. ზემოხსენებულ მოსაზრებათა გარდა, მ. მ. თამაზაშვილის დაკრძალვა და მისი საფლავზე აგებული ძეგლი ახალციხეში გაანაწევებს და იმედს განუტყუებს ჩვენს მიერწყებულ ახალციხის და მთელ მესხეთის ქართველობას, რომლისათვისაც მ. მიხეილ თამაზაშვილის შრომა იყო უფრო საგულლისხმო და საგაძრებელი.

გ. გოკიელი.

ქუთაისი, 14 ნოემბერი.

ძალიან ესწუხვართ, რომ ექიმ გოკიელის წინააღმდეგა ნაგვიანევი. არჩეულმა კომისიამ უკვე გადაწყვიტა მისი. თამაზაშვილი დაკრძალოს ქ. თბილისში ძველ კათალიკეთა სასაფლაოზე. კომისიის ახალი უმჯობესი წარმომადგენელი ქართველია მოღვაწეთა თბილისში დასახლება, რადგანაც საქირო, რომ ძვირფასი საფლავები გაუფრთხილი კი არ იყოს საქართველოს სხვადასხვა ადგილს, არამედ თავმოკრული ერთ ადგილს, ჩვენს დედაქალაქში...

ქიხიის იქიდი გაქრია...

ჩვენი ამას წინააღმდეგ „თემში“ დასტავებული აღწერა ქიხიის ნათელსა ჰყვნს შირაქ-უკანა მხარის მრავალ დიდებულ თვისებს. ჩვენის აზრით ახლა ცხად შეიქა ის, თუ რა სიმდიდრის მოხვეჭა შეიძლება ამ მამულებიდან, პატრონმა რომ იგი მოიხმაროს წესიერად. ეს განსაცდელის პირას მისული, ქართველთათვის სამაჟი მამული, რომელმაც დიდი ისტორიული განსაცდელი გამოიარა, მდებარეობდა განსაცდელ ადგილას, რადგანაც იგი წარმოადგენს აღმოსავლეთ საქართველოს საზღვარზე მდებარე ადგილს, და ჰგავს წვეტიან ქმს, რომელიც თავდება მილარის და შირაქის მინდვრების ბოლოში: აღმოსავლეთით ზაქათლის ოლქის მიჯნით, და სამხრეთ-დასავლეთით განჯის სათათბიროს საზღვრებთან. ამ ადგილზე არავითარი სიმგრები არ გაიწადა, არც ბუნებრივი და არც ხელოვნური. ამიტომ იყო, რომ ძველს დროში, გარეშე მტრის ურდოები ამ მხრიდან შემოდიოდა თავისუფლად. აქ ჰქონდა ლი კარები საქართველოში შემოსევის დროს: ლეკებს, სპარსელებს, არაბებს, მონგოლებს და სხვა. ყოველ შემოსეულ მტრებს ჯერ უნდა დახვედროდა ქიხიი, მერე კი მტერი შეესვოდა კახეთს და ქართლს. ქიხიელები, ყოველ ამგვარ აწიოკება-შეშვრის შემდეგ, დიდი მსურენელი იყვნენ სიმშვიდე დამყარდო, მაშინათვე მოიყრიდნენ თავს, და შირაქ-მილარის განაპირას დასაყდნენ ბოლომე სამნებს შემოხუდღის ნიშნად.

დღესაც არის ძველი ხალხი იმის მნახელი, თუ ომის გათავების შემდეგ როგორ ეხილებოდნენ საერს მხეგრებს ჩასაყრელად მილარ-შირაქის საზღვარზე, რომ მის შიგნით თათარ-ლეკს არ შემოედგავთ, არ დაეჭირა მამულები. მაშინდელი ადამიანები, დიდი მსურენელი იყვნენ ეს ძვირფასი განძი შირაქი წაგვლიჯათ ქიხიისათვის, მაგრამ ქიხიის თავგანწირული დახვედრა მუდამ შერცხვენის აღარუნებდა მათ.

ამთა ვითარებამ შესცავა ცხოვრების მსულებობა, გარეშე მტრის შემოსევის შიში გაჰქარა. სიმშვიდე დამყარდა. აღსრულდა მამაპაპის შორისმშვიდობა; ქიხიის ძვირფასი განძი შერჩა შირაქი. ეს მამული, რომ არა ჰქონდეს ქიხიის, მისი სიკაცხელ შეუძლებელი იქნებოდა. ამით ცხოვრების საოკო თანამდის მცხოვრები. ამ მამულის მართკ იმით კი არა აქვს კარგი თვისება, რომ ქიხიი სახანჯალათა ხმარობს, არამედ იმითაც, რომ ზამთრობით აქა ჩაღდება ხელ-ახალი სიკაცხელ: თბილისის და განჯის გუბერნიის, მთელი ბორჩალოს და ახალციხის მხარის სერის მიმშენებელი მოკაყი თქილიანობით ცხვარი მოსახმარებლად და დასაფლავებლად, ავგისტის გასვლიდან მაისის გასვლამდის. ცხრა თვე კი მხარე ჰქუხს ხალხისა და საქონლის სიკაცხელი. ცნობილია შირაქის მატყლი, რისიც მილიანობით ფუთი იღებდა უზოზობით ჩარჩების ხელში, იმ დროს, როდესაც შეიძლება შირაქი მატყლისა და საქონლის შუაგულ ბაზრად გადაქცეულიყო და ასტილებოდა იმ ქირს, რომლისაგან იღებება ეს ამოდენა სიმდიდრე. ნათესა და მარლის მადანი ხომ ბოლოდაა აქ. თვით ნადავო ისე უქმნა, რომ რაც უნდა ვიღავო დაიწყო შირაქ-უკანა მხარის მერაფრის აქლეს, თუმცა აქ არამც თუ სარწმუნო, არამედ დასაღვეი წყალიც ძლიერ მოგვინდა. აი ამ მამულების გამო იყო, რომ მომავალი კახეთის რკინის გზა აღტაცებულ სიხარულს ჰგვრიდა ქიხიის, რადგანაც პრასიანის უღელტეხილზე გზის გაყვანილ ეს მხარე დაუხლოვდებოდა რკინის გზას, გაჩაღდებოდა ყოველგვარი წარმოება.

საქართველოს არც ერთ კუთხეში არაა ყოველმფრთხი ხელის შემწყობი ადგილ-მდგომარეობა, როგორც ფართო

შირაქში. ნიადაგი მეტად ნაყოფიერი. ამ უძვირფასეს ნიადაგს, რომელსაც შირაქი ხარბი თვალს მსუნავდ შეჰყურებს და ვგონებ, შემდეგშიც თუ ჩვენებური ყურადღებით მოგვყარით ამ მამულს, მალე უმოლოდ სხვას ჩაუვარდება ხელში და ეს მრავალრიცხოვანი ხალხი ვახდებამ გულ-ნაბად აიკლებული...

მუდამ გაიხმოდა და გაიხმის სიტყვიერად თუ შურნალ-ვახუტებში, რომ დამუშავებული აუარებელი სიმდიდრე მხოლოდ ჩარჩების საქმელადაა გადაქცეული და მცხოვრებნი თავისი ნაშრომიდან გერაფერს რჩებიანო! ქიხიის საწარმოო ნიადაგი ისეა დამოკიდებული, რომ ყოველად შეუძლებელს ხდის თვით მცხოვრებთაგან თვისი ნაწარმოების ბაზარში გამოტანას, ამიტომ მხოლოდ ჩარჩები სარგებლობენ! ახლა კი რკინის გზის აქმლებით ქიხიი ხელ-ახლად დარჩა ამ მდგომარეობაში...

დღეს თბილისიდან ქიხიამდე მშენებრივ გზატკეცილია, თავისუფალი მიმოსვლა ეტლების თუ ურმების, მაგრამ ქიხიის მამულის სიშორე შეუძლებლად ჰხდის მშარბიანებმა იქიანის თბილისის ბაზართან დამოკიდებულება, რადგანაც ამ სიშორე-მანძილზე იმდენ დროსა პარავს კაცი ხარბი-ურმინად, რომ ბაზარში გამოტანა სიკაცხელი არ ღირს დაკარგულ დროს ფასად. აი, ამიტომ ქიხიი პრეზიდენტადილი საქონლის ჩარჩებზე გაყიდვას. ჩარჩებიც, ქიხიის ვითარების კარგად მცოდნე, სილიან, და სილიან უნატონოა ქიხიის... რკინის გზის გაყვანის შემდეგ გზატკეცილი მოიხმობა არამც თუ თბილისამდის, არამედ, თვით ლაქიდან სილანამდის, და ყველა ის გზიკი, რომელიც ქიხიის სოფლებშია გაყვანილი და საგზაო უწყების ხელშია და რომლითაც ქიხიი თავისუფლად დადის კლდე-კარბან ადგილებში. აი ეს ქიხიის სიკაცხლის მამომრავებელი საშუალება უნდა მოისპოს, და სამაგიეროს არავინ არავფრს აძლევს. ეს ნიშნავს ქიხიის სიკაცხლის კარის ჩაქვტას, რადგანაც ესამა მომავალი.

ჩვენის აზრით, არც ერთი ქიხიელი არ ეცდება კლდეკარიან ციკაბობით საქონელი ჩამოიტანოს, ხარ-კამჭი ამოწყვეტოს და თავის თავსაც უზნაო ტანჯვა მიავდოს. ისე ამხიანებს; ჩარჩებზე მუქთად გადაჰყაროს ნაწარმოები, ან დაამუშაოს იმდენი, რაც კარ-ჩაქვტელის სიკაცხელს ეყუდა... ეს კი ნიშნავს ქიხიის უკან-უკან დაწევას.

სწორედ საშუაზრობა, რომ რკინის გზა იმ მიმართულებით არ გაიყვანეს, როგორც კლდეკარი იყო განზრახული. იმ დროს, როდესაც ჩვენი მხებობის სანაინ-კარაკლისი ციკაბო კლდე-დრბან მიღობებში ხალხს ხელს უმართავდნენ მეურნეობის სხვადასხვა დარგის გაჩაღებაში, (მერტეობისა და მეფუტკრეობის იქაურ ნაწარმოებს თვალსაჩინო ადგილს როგორც თბილისის ბაზარზე, ისე სხვა ქალაქებში), ჩვენ არავითარი ღონე არ ვიღონეთ, რომ ქიხიისათვის არ დაგვეშორებინა რკინის გზა...

ი. ოქრუაშვილი.

ჩვენი გაზეთები *).

(ხმა პრეფერენციად).

როდესაც ჩვენს ქართულს გაზეთს ათვლიერებს კაცი უნებლით თვალში გხვდება მისი (გაზეთის) სიღარიბე და ცნობების სიკაცხელ; თუ ამას ზედ დაუმატებთ კიდევ იმას, რომ ქართული გაზეთები მეტ დროს და ადგილს ერთმანეთის ღანძლე-ორგვასა და გინებას უთმობენ, მაშინ არავისთვის გასაკვირვებელი არ შეიქნება, რადგან ჩვენი ინტელექტუალური რუსულ გაზეთს. სხვისა არ მოგახსენოთ და პირადად მე, რომელსაც ბედმა მარგუნა შირის პროვინციაში ყოფნა, მიუხედავად იმისა, რომ ასეთ მარგუნულ დროს გაზეთი სულის მომარბუნებელი რამ არის — გაზეთის აღება ხელში შემავდა. ნუ გავიგონებდით და ეს ასეა. რომელ გაზეთსაც არ გადაშლით, ისეთი ნომერი იშვიათია, რომ ღანძლე-გინებით, უბატონო სიტყვებით სავსე არ იყოს. გაზეთი, რომს მაგიერად რომ ხალხში განამტკიცოთ კითხვის ინტერესი, დალაგებული მსჯელობა, პირიქების პატრისკემა და მოპრდაპირის ზრდილობიანად მოპყრობა, ღანძლე-გინების მასწავლებელი გამხდარა. ათასი მეტად საქირო და სანტერესო კითხვები უუფრადლებით მტრეგებულია სამაგიეროთ კინკლაობას სრულიად უმნიშვნელო და უადგილოს — მეტი ადგილი აქვს დათმობილი.

მედიანო ხალხს გაზეთი ანტერესებს, უნდა გაიგოს რა ხდება მის გარშემო, სამაგიეროთ მოიღი და წაუთხრო მას რომელიც.

*) ამ წერილს გეგმავთ თითქმის უცვლელად. გამოტარებთ მხოლოდ ის ადგილი, რომელიც ადგილობრივ ცალკე გაზეთებს საკუთარ დახასიათებას შეეფერება, სასურველია ამ საგანზე სხვადასხვა მოგვწყვდინონ წერილები.

გარე ღიანძღებიან, ჩვენი დასაწყისი მოღვაწეები. არა, სირცხვილია მეტი რომ არა იყოს-რა.

ცხლა აიღეთ რუსული გაზეთები. ამ სენიდან შედარებით არც ისინი არიან თავისუფალი, მაგრამ ცნობებს. მინც მეტს აწოდებენ მკითხველებს. ხოლო რაც შეეხება სამშობლოს ინტერესების დღევას, როგორც ამბობენ რუსული გაზეთის არსებობის მომხრეები — ამაზედ კი რა მოგახსენოთ. თუ დღეს რუსულ გაზეთებს პროვინციაში მკითხველი ჰყავს ეს მხოლოდ იმას მიეწერება, რომ ქართული გაზეთები სუსტობენ და რომ შესაძლებელი გახდებოდა და ქართულ ენაზედ გამოცემდნენ გაზეთს, რომელიც საქირო და საინტერესო ცნობებს საკმაოდ მოაწოდებდ მკითხველებს როგორც ეს აღნიშნული იყო „თემის“ № 46-ის მეთაურში, მისი სასაფლაო უზრუნველ-ყოფილად უნდა ჩაითვალოს.

მოგონდა ეს მომაცდეს და მეტად შეშუბდა იგი... შეშუბდა, რომ უკანასკნელად უზურის მადლიერ თვალებს და სიკვდილის შემდეგ ვერც კი მოგონებს მათ...

ლეო ქიჩელი.

სმუტ-სმუტის შინაშე.

ჩვენში ყოველ დღიური გაზეთები ისე ერ ისტამბება, როგორც უცხო ქვეყნებში. რომ ავიღოთ და შევადაროთ თუნდა რუსეთის სატახტო ქალაქის გაზეთები ჩვენებურებს, — სულ სხვას და ვინახავთ. რუსული გაზეთების სილამაზე უფრო მკითხველთა ყურადღებას იქცევს, ნაწყობი ლამაზის ასოებით არის, დაბეჭდილი მშვენიერია. თავიდან ბოლომდე, რომ ვადაიკთხოთ, ვერსად შეხვდებით, რომ ერთი ასო მაინც მკრთალად იყოს დატანული.

ჩვენებურ ქართულ გაზეთებში ამას ვერ ნახავთ. ნაწყობი უსწრაფეს-მასწორაა, დაბეჭდილი ერთი გვერდი, რომ ლამაზად არის, მეორე მთლიან მკრთალადაა, რომლის ასოებიც ნახევარი ვერ ამოიკითხება, ასე რომ ნაკლულგანება მრავალი შეხედვით.

ქართული გაზეთების ასეთ ნაკლს სხვადასხვანაირად ხსნიან. ზოგი ამბობს, ეითომ უცხო გაზეთებს უფრო ბევრი მკითხველი ჰყავს და ამიტომ ლამაზად გამოცემული გაზეთი ადვილად ჰგავრება დიდ ხალხს; ზოგიც იმითი ასაბუთებს, რომ ეითომც რუსეთში ბევრადი ტენიკა უფრო განვითარებულია, ვიდრე ჩვენში. ყველა ასეთი მოსაზრება შემდგენია. ქართული გაზეთები, რომ დამაინჯებულად დასტამბული გამოდის და ვრცელდება ხალხში, ამის მიზეზი ჩვენი უთაურობაა, ბედოვლათობა და მეტი არაფერი.

როდესაც შეიცვლება დღეს რომ ხმა-რებაში ქართული ასოები, იმათი სისტემა, როდესაც გავეუქმებთ იმ ასოებს, რომელნიც ამ წლის წინად არიან შემოღებული, მაშინ სრულიად ადვილად შეიძლება ქართული გაზეთიც ისეთივე გამოდგეს, როგორც ამ ჟამად სატახტო ქალაქის რუსული გაზეთები.

ჩვენებური გამოცემები ისე შესწევინა და აღარ ეხსენიან ძველებურ ციცერო ვენურსა და აკადემიურს ასოებს, თითქმის უამისობით ქვეყანა დაიქცეოდეს, რუსეთის გაზეთებში ასეთი სიმსხის მდგომარეობა შეხედვით. ისინი მთლიან „კორპუსის“ და „პეტიტის“ სიმსხი ასოებით არის ნაწყობი და დასტამბული.

აქ მოვიყვან პატარა ანგარიშს, თუ რა დღი განსხვავება ქართულისა და რუსულის გაზეთების ასოებს შორის. სანიშნულად ავიღოთ თუნდა „სახალხო გაზეთის“ ზომა და შევადაროთ რუსულს გაზეთს.

ქართული გაზეთის მთელი ნომერი დაიტევს, — თუ ფირფიტას (შპონი) ვიხმართ აქვარსა და პქვარს შუა, — 72,000 ვენურ ციცერო ასოს. რადგანაც რუსულს გაზეთებზე ფირფიტას არსად არ ხმარობენ, თუ ჩვენშია უფირფიტოთი აწყობა, მაშინ დაიტევს 82,000 ასოს. ემატება 10,000 ასო, რაც შეადგენს 300 პქვარს ანუ 31/2 სვეტს გაზეთისას. ეს წამატებული ასოები, ფირფიტების მაგივრად.

თუ მთლიან „აკადემიური ციცერო“ ასოებით აიწყობა ზემოხსენებული გაზეთის ზომაზე, მაშინ ფირფიტა ნახმარი ჩაიტევს 79,600 ასოს, უფირფიტოთი — 92,276 ასოს. აქაც ფირფიტის სამაგიეროდ ემატება 12,676 ასო. ეს მომატებული შეადგენს 388 პქვარს, ანუ ოთხ სვეტს კოტა ნაკლებს.

ამ ორნაირს (ვენურსა და აკადემიურს) ასოებს შორისაც დიდი განსხვავებაა. თუმცა ორივე ეს ასო „ციცერო“ ზომისაა მაგიერში აკადემიური უფრო თხელია ვენურსზე, რისთვისაც მეტს იტევს ფირფიტოთი 7,600 ასოს, ანუ 250 პქვარს, რაც შეადგენს 21/2 სვეტს; ხოლო უფირფიტოთი ემატება 10,276 ასო, ანუ 340 პქვარს, 31/2 სვეტზე კოტა ნაკლები.

როგორც ზემოხსენებულ ციფრებიდან ჩანს, გაზეთების უფირფიტოთი აწყობა დიდი სახერხო ყოვლია. რუსეთის სტამბებში, სადაც გაზეთები იბეჭდება, იქ წამად რომ უნდადეს გაზეთის ასოთა აწყობა, ერთი ფირფიტასაც ვერ იზოგენს. ჩვენში კი დიდ ცოდვით მოიხნათ უამისოთ დღიური გაზეთების აწყობა. ამას ეილა სჩივის, ისე არიან ფირფიტის მხარებას შემოქმედნი ჩვენებური ასოთა-აწყობანი, რომ ზოგჯერ ხელი მოატყუებთ ხოლმე და ერთის მაგიერ ორ ფირფიტას აყოლებენ პქვარში. რასაკვირველია, ეს მათთვის სასარგებლოა, რადგანც რამდენიც მეტი ფირფიტა იქნება გაზეთში ნახმარი, იმდენად ნაკლები ასოების აწყობა დასჭირდება. ასე იმართება ხდება, რომ ფირფიტის ჩაყარვით უფრო ადვილი ვიდრე ასოების აწყობა.

თუმცა უფირფიტოთი უფრო მეტი ასოები იტევს, ვინემ ფირფიტით, მაგრამ ის

სურათები.

ტრფობის ყვავილი სურათებულა, ტრფობის მგოსანი დატრირის იას, ცხოვრების მდელი დამატებულია, ნანას უმღერის გულს კავშირის სისინებს ქარი შემოდგომისა, დაჭირის ნიავი, კენესის ტყე, ველი, სვედას მოუტავს მდელი ტრფობისა, თავის დასტრირალებს შავი ღრუბელი! იო, მიდამოვ, ჩემო ნუგეშო, გულში აღმზნებო სხიარულისა მოსწყდა ყვავილი შეგის მიდამოს, გულს მოსწყდა სხივი სიყვარულისა!..

მა ფითოლნი, მოწყვეტილნი შშობლის მკერდს, მოჭირიან და დასტრირიან თავის ბედს, ქარის სისინი უერთდება წამება, გამოიშის ქვეყნის კენესა, ვეება!.. იო, იავ, რით გაველო, მითხარი, გამაგონე, ბედის კვერთხი სად არა? სიყვარული გამოისხოვე ნაკლულს შეგის ცვარი დადაკრე ობოლს სულს!.. მესმის, მესმის შემოდგომის სიცილი, ნიავქარის გესლიანი სისინი, ქარის ზუზუნს უერთდება წამება, გამოიშის ქვეყნის კენესა, ვეება!..

დაჭროლე, ქარო, მითხარ ბანი, კენესის ხმაზე დე; ცივს სამარეს მიწვედს ჰიში, ხმა ნაღვლიანი! ცხოვრების შვილო, იპ, მისინე, ყრუ ნუ იქნები, მითხარ, შეიგნე ჰიში იმ მძელ, სველიანი?!

დაჭროლე, ქარო, ფიქრი შავი ზე აგრაგნილი ლტოლვად გარდაქმნე, მოიწოდე მიეც ძალები! მალო სტიქიავ, ისიც ჰქროდეს, ნუ შეგშრდება, გაფრინდ აზრო, იპ, ნუ კოვდები, ნუ ვეებაღები ბედს სამრეკლო, ჩემი ღრუბის ნათ საყუდელი, ცხოვრების შეფემა, გესლიანა ნუ თუ დასკარა, შენც გესლად იქეც, ჩემო რაშო, ფრთები გასტყორცნე მოსტებნე იგი, იცან მეტრო, იცან მეტრის ძალი!

სტიქიის სრბოლს ჩაეკლავ, მოაჭერი ღელვას, ნახავ მიდამოს დაობლებულს, ნახავ სამყაროს, ნახავ ჩემს არეს ახრებულს, დიად სამშობლოს, ნაღვლით მორწყევი, ანუგეშე, ჯერ ეს იქმაროს!

დაჭროლე ქარო, მითხარ ბანი კენესის ხმაზე დე ცივს სამყაროს მიწვედს ჰიში, ხმა ნაღვლიანი! ცხოვრების შვილო, მაშ მისინე, ყრუ ნუ იქნები, მითხარ შეიგნე, ჰიში იგი, ხმე, სველიანი?

წამების რიდე, ჩემი ბინა, შავი სამყარო, ირგვლივ მარტია ბნელ კაშნით გარემოცული! აბა რად გიყვრის ადამიანის ძვე, ციფლი დაღვარო, ბრძოლის ნაღველი დაეანთიო, ცეცხლად ფრქვეული!

გელო.

მარტო ვარ... მარტო!..

უიმედობის ფიქრთ უფსკრულში გაკეცებულსა, ვისი ალერსი, ვისი უბე გამოიბოხს გულსა? ქვეყანა არის თუ თვით მე ვარ ქვეყნისთვის უცხო? — არ ვიცი ფიქრი ესრედ მწველი რომელს ვაუწყო, ან საიღვშლო ჯერ უთქმელი ვის განუშარტო?..

მარტო ვარ... მარტო!..

ბედმა დამაბა ნარ-ეკლებში ობოლ ყვავილად! მხიარულ ქვეყნად მხოლოდ სვედა მარგუნა წილად!

დიდი ხანია, რაც სიობლეს მოატეხია ესტრია! მოძმეთ ვუყვი — მსოფლიოა ჩემი საყვრი, მაგრამ ვის ესმის? — სასაფლაო არის ქვეყანა, თანაგრძნობისა ნაცლებდ ვაგეც მტრობის ყველგანა და კვლავ არ ვიცი გულის ტანჯვა ვის განუშარტო?..

მარტო ვარ... მარტო!..

ბედმა დამაბა ნარ-ეკლებში ობოლ ყვავილად! მხიარულ ქვეყნად მხოლოდ სვედა მარგუნა წილად!

ერთხელ მეჩვენა სიხარული ყმწვილობის ეამს და კვლავ დამშორდა, ვით უღანბოს, ვით საფლავის ქვას, მის შემდეგ მოგვსტამა, თვალებს ცრემლი არ შეშპრობია, ობოლს, გარეწარს სივალახე მხოლოდ მშობლა — არ ვიცი სვედა ვის შევჩვილო, ვის განუშარტო?..

მარტო ვარ... მარტო!..

„შეი, სადა ხარ მეგობარო, ხმა მომე ბეჭდურულს! — მაგრამ ამაოდ გადავძებ ობოლობის უფსკრულს, — არავინ არის, რომ გულისტამა მას განუშარტო და კვლავ ცრემლს ვაფრქვევ სისხლ მორცხულს...“

მარტო ვარ... მარტო!..

ი. მკედლოშვილი.

„ვენურსა“ და „აკადემიურს“ ასოებს ვიხმართ, მაინც იმგვარი ვერ გამოვა და ვერც იმდენს ასოებს ჩაიტევს, რამდენიც რუსულს გაზეთებშია. რომ უფრო კოტათი მაინც გაუთანასწოროდეს ქართული გაზეთის ნაწყობი რუსულ გაზეთისას, სულ სხვაგვარი საშუალება უნდა იქნას ხმარებული.

რაკი აღარ დაუშლიათ ჩვენებურ გამოცემლებს და ძველებურ ვენურს ისე შესწევინა, რომ ველო იზორებენ თვალიდან, მაშინ შეიძლება, რომ იგივე ასო დარჩეს ხმარებაში, მხოლოდ ასოს სისტემა კი უნდა შეიცვალოს ცვლილება ამგვარი შეიძლება მოხდეს. შეხედვლება ასოსი იგივე იქნება, როგორც „ციცერო ვენურსი“, მხოლოდ უნდა ჩამოიხსნა „კორპუსის“ სიმსხი, *) რისთვისაც დასტამბულიც ლამაზი გამოვა და ბევრად მეტი ასოები ჩაეტევა.

ანაირად ჩამოსხმული, გაზეთის მთელ ნომერში ჩაეტევა 89,304 ასო. ეს ასო აუცილებელი ფირფიტით უნდა აიწყოს, რადგან ასოების თავები და ბოლოები ისეა გადაშფეროლი, რომ სულ ადვილად შეიძლება, ფირფიტა რომ ამოეცდოს, ასოები ასოებს მიეჯახოს და დამიტყრას თავბოლო გამოშფერილი ასოები.

*) ამ გვარად, 1909 წ. გაზეთ „დროების“ მეტრანაშავა ამავე გაზეთისთვის ჩამოსხმევინა ქართული გამოცემა. ამხ. ასოთ-ჩამოსხმეული ქართული და ზოგეობი წერილები ამ ასოებით სტამბებში ხოლმე იმ გაზეთში, თითქმის ვერ დარჩენ არჩედა „ციცერო ვენურსისაგან“, ხოლო მასალა კი უფრო მეტი გეტოდა და შეხედვლება უფრო ლამაზი ჰქონდა.

როგორც ციფრებიდან ჩანს, ეს „ახალი ვენური“ ასოები „ჩვეულებრივ ვენურსისაზე“ უფრო მეტი ჩაეტევა 19,304 ასოთი, ანუ 650 პქვარი, ე. ი. 61/2 გაზეთის ზომის სვეტით მოპამატებია გაზეთს.

რომ უფრო რუსულ გაზეთებთან შედარება ნამდვილი გამოვიდეს, მაშინ ქართული თხელი „ვენური კორპუსი“ ასოები უნდა ვიხმაროთ, რადგან უფრო ძლიერი მიაგავს გაზეთ „რუსკოე სლოვოს“ ასოებს. სიმსხი და შეხედვლება ორივესი ერთნაირია. რომ მთლიან ამ ასოებით აიწყოს ქართული გაზეთებიც, მაშინ მთელ ნომერში ჩაეტევა 100,000 ასო.

ციფრები აშკარად დადავლებენ, რომ ამ ასოებით ორჯერ მეტი მასალა ჩაეტევა, ვინემ ციცერო ვენურითა და აკადემიურის ასოებით. მაგრამ მაინც ჩვენში ამას არავინ ითავებს, რომ მთელი გაზეთი მმ ასოებით აიწყოს. დიდად სამაწყუხარო კია ჩვენი ასეთი დაუდევრობა!

შეიძლება ზოგიერთებმა იფიქრონ, ამგვარი ასოებით გაზეთის აწყობა ერთად და ხარჯს გამოიწვევს. ჩემის ანგარიშით, სამისო არაფერი ხარჯი ემატება. ქალღლი და ბეჭდვა, როგორც აქამდე უნდებოდა, იგივე დარჩება; ხოლო ემატება აწყობის ფასი, მიუხედავად იმისა, რამდენი კაცის სამუშაოც წამატებს სამაგიეროთ მასალა ერთნახევრით მეტი ჩაეტევა. თუ „ახალი ვენი“ აიწყოს, ხოლო თუ თხელი კორპუსით — ორჯერ მეტი.

ამაირად ეკონომიის ხმარება, მართლაც რომ დიდად სასარგებლოა ქართული გამოცემებისათვის, რადგანაც ჩვენში ქართულის ენაზე ერთი-ორი გაზეთი გამოდის და ის მაინც უნდა ისტამბოდეს წერტილისა და ლამაზის ასოებით, რათა საშუალება მიეცეთ, მკითხველებს უფრო მეტი მასალა მიაწოდონ, ვიდრე აქამდე.

ამიტომ კარგს იხმენ ჩვენებური გაზეთების გამოცემლები, რომ ხმარებაში შემოიტანონ ზემოხსენებული „ახალი ვენური“ ასოები მაინც, რადგან პირველად ასეთი ცვლილების მოხდენით, მკითხველები უფრო ადვილად შეუიგნებინან ამ ასოებს.

აუცილებლად საჭიროა ქართული გაზეთების აწ ხმარებული ასოების ცვლილება!

იოანე დევნილი.

ახალი აგება.

„მოსკოვის ქალაქის თვითმმართველობა შეიძლია ლეონ ტოლსტოის სახლი ხაზოვნიკებში (მოსკოვში), ამასთანავე მთელი მოწყობილობაც მწერლის საწოლი ოთახისა და კაბინეთისა — 120,000 მანეთად. ქალაქი აპირებს მწერლის სახლზე გაშენებას ამ სახლში რაიმე განმანათლებელი დაწესებულება.

ლეონ ტოლსტოის შვილი ლიდას ჰქონია დაწერილი მოთხრობა იმავე შინაარსზე, რომელიც საჩუქრად აქვს დადებული ლეონ ტოლსტოის ცნობილ პიესას „ცეცხლ გეგმა“.

რუსეთის გაზეთები გადმოგვცემენ ეგზარხოსის ინიციატის შეუტრია სინოდში წინადადება, რომ კავკასიის „საწაფ-ლებებშია ილდესასწალონ წმ. ნინოს დღე. სინოდს დაუდგენია დავითბოს ამ საგანზე დანარჩენ სამინისტროებს.

გან. რუსკოე სლოვოს“ 18 ნომერის ნომერში დასტამბულია პროფ. ალ. ხახანაშვილის საკმაოდ ვრცელი წერილი განსვენებულ ნიკოლოზ ცხედაძის შესახებ.

თავ. პეტრე ტრუბეცკოის მკვლელი ვლ. კრისტის გასასინჯად ნოვოჩერკასკის ოლქის სასამართლომ საექსპერტოდ გუარანდები მოიწვია. სექსპერტო კომისიამ დაასკვნა, რომ მკვლელობის დროს ვლ. კრისტე გონება-დამნეული იყო. სასამართლო დაეთანხმა ამ დასკვნას და დაადგინა მოპოსი საქმე და მკვლელი გაანთავისუფლოს.

15 ნომებერს, როდესაც სასამართლოს განაჩენის ძალით ჩამოაბრწყეს აფმერკანაშვილის რაზმელები, ქუთაისის საპატრიარქოში ერთი დღის განმავლობაში პატრიარქი შიშშილობა გამოაცხადეს. მეშვიდეს, საყვარელიძეს, ჩამოხრჩობა უეადო კატორგით შეუცვალეს.

ამას წინად მოსკოვში პოლიციის ერთ-ერთი უბანში მივიდა გლეხი მოსკალიოვი და განაცხადა, რომ ერთი წლის წინად მდ. ვოლგაში გადავადედი ჩემი ამხანაგი გორონენკოვი და მოვიტაცე 13 მან. მოსკალიოვი დაიჭირეს და ეტაბად გაგზავნეს ქ. რიბინსკი, სადაც აღმოჩენილა, რომ მოსკალიოვი თვით გორონენკოვი ყოფილა. როცა ჰკითხეს, რად ჩაიღინა ყველაფერი ეს, გორონენკოვმა განაცხადა: „სამშობლოში წასასვლელად ფული არა მქონდა, ეს ახლად მოგვინდოდა, „ციცერო ვენური“ მაშინვე განათავისუფლეს.

უკვე მოვიდა თბილისში ცნობა, რომ ეგზარხოს ინოკენტის წინადადებით სინოდმა გადაუქმა საეკლესიო სარჩევნო წესი საქართველოში, ასე რომ ახლა მღვდლებს მრევლი კი არ აირჩევს, არამედ დანიშნავს თვით ეგზარხოსი. ამასაც, ეტყობა, წარმატება ჰქვია და მშვიდობიანობის ჩამოგდება!..

როგორც გაზეთები გადმოგვცემენ, გამოჩენილი არტისტი-ქალი ელენოზრა დუხე მელანქოლით ყოფილა ავად. იგი იმყოფება ამ ჟამად რომში.

თბილისში უკვე მოვიდა იტალიაში კარგად ცნობილი მომღერალი თარხნიშვილის ქალი ელენე, რომლის შესახებ ჩვენ უკვე გვქონდა მოყვანილი ცნობები განს. „თეში“ ჯერ ისევე იანვარში. მაშინ იყო დაბეჭდილი არტისტი ქალის სურათიც. ვუსურვებთ ჩვენს თანამემამულეს სრულ გამარჯვებას სამშობლო ქალაქში. იგი 2 დეკემბერს იმდერებს „ტრაიეტა“ კარგი იქნება არტისტმა ქალმა არ. დანიშნოს საქართველოს მეორე დედა-ქალაქი — ქუთაისი და იქაც გამართოს საოპერო წარმოდგენა ან კონცერტი.

ცნობილ შლისტერბურგელ მწერალ მენცერის ნიკოლოზ მორაზოვს სასამართლომ ერთი წლით დაპატიმრება გადაუწყვიტა თავის ნაწერთა კრებული გაშეცემის გამო.

გამოჩენილი რუსის მხატვარი ე. სეროვი გარდაიცვალა 23 ნოემბერს.

„რუსის საერებულოში“, სადაც გროვლებიან რუსის „პატრიოტიკი“ დიდი საყვარელი მოხდა. „ცნობილი“ პრივიტ-ლიტერატორ ნიკოლსკი და დეპუტატი მარკოვ-მეორე წაიხიზნენ. პირველად მეორეს სილა გაატრია. მერე იქ მყოფნი ჩაერივნ ჩხუბში და მარკოვს სცემეს. იგი გამოარტყეს კიდევ საერებულოდან. ნიკოლსკიმ უწმარულის სიტყვების გამო მარკოვი დღეულში გამოიწვია, მაგრამ ეს არ გაქცა. მიზეზ დ ის დასახელა, რომ ნიკოლსკი ღირსი არ არის დღეულისა.

ტოლშაგეის მაგიერად ოდესში დანიშნეს ქალაქის უფროსად ქ. არხანგელსკის გუბერნატორი კამერგერი სოსნოვსკი.

27 ნოემბერს სოფ. ხოვლეში (გორის მაზრა). დაკრძალეს გვამი პეტრე ბურგში გარდაცვალებულ თავ. დავით ალექსანდრეს ძის ჯავახიშვილისა, რომელიც პეტერბურგის უნივერსიტეტში დატრეპებული იყო საფინანსო უფლების ანთიდრის პროფესორობისათვის მოსამზადებლად.

გუშინ თბილისში დაიწყო ქალაქის ხმოსნების არჩევნები. აირჩიეს ხმოსნები პირველს, მეორე და მესამე უბანში. არჩევნები მოხდა პირველ უბანში ევრის ხიდის დაღმარაზე „შრომის ბირჟის“ შენობაში. მეორე უბნის არჩევნები მოხდა ქალაქის გაშეცემის დარბაზში, მესამე უბნისა კი ავლახარის კლუბში.

გარდაცვლილ რუგვეიხის მაგიერ სამაღნო გამგეობის უფროსად დანიშნა ინჟინერი ეპი.

კავკასიის იურიდიულ საზოგადოების თავმჯდომარედ აირჩიეს პატიცემული წევრი პალატის კარლუქ-ლეგისმანი. ზოგიერთ წევრებს, რომლებიც სამოსხაროთი უწყებას ეკუთვნიან, სურდათ ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარე გაეყვანათ საზოგადოების თავმჯდომარედ, მაგრამ ლემერმანის კანდიდატურამ სძლია.

ქალაქის გამგეობაში მიიღეს ნამდვილი კონბა, რომ თბილისში გაიხსნება ფიზიკურ-მათემატიკური ფაკულტეტი. ამის გამო საუნივერსიტეტო კომისიის წევრები დაფაცურდნ.

ქართულ სამეურნეო საზოგადოებაში მოიწვია ხეხილების გამსხვლოლად ამ საქმეში დახლოვებული ბ. შოი გდე-ვანიშვილი. ეს მცოდნე პირი ყოველთვის მზადაა დაეხმაროს ყველა ბაღის პატრონს თავის ცოდნით. ვისაც სურს მისი მოწყვევა, უნდა მიმართოს ქართულ სამეურნეო საზოგადოებას კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების სადგომში (ბარათინსკის ქუჩა № 5).

ამას წინად გარდაცვლილები მემანქანის ქვრის თამარა გერსამიას უნდა მიეღო რკინის გზიდან 2,500 მ. როდესაც მივიდა ამ ფულის მისაღებად, მას უთხრეს, რომ ეს ფული ნიკოლოზ ხაჩი-ტაშვილმა მიიღო, რაკი თქვენი ვეტიკულა ჰქონდა ხელშია თურმე ხაჩი-ტაშვილს ნატარუს ქართველიშვილის მოტყუებით შეგომწვებინა რწმუნების ქალიად. ხაჩი-ტაშვილი სადაც მიმალულია.

სპარსეთში დიდი მოძრაობაა, ყველა პარტიები შეერიდნენ და ეშხალებიან რუსეთის წინააღმდეგ.

ტრაპოლიტანიაში იტალიელებმა რამდენჯერმე გაიმარჯვეს. ოსმალ-არაბებმა დაიბიეს.

თბილისის მესამე უბნის მომრიგებელი მოსამართლე პეტრე კიხიარა ძლიერ გულ-მოღვინედ შეუდგა სასჯელად დახდელი დანაშაუთა მფარველობის მოწყობის საქმეს. სხვა ქვეყნებში ამ საქმის დიდი უზრუნველბა აქვს მიტყულებული.

საზოგადოებისაგან. ჩვენში კი ყურსაც ძლივს იბერტყვენ. გუშინ გაიმართა ამ საზოგადოების პირველი დამფუძნებელი კრება. ვუსურვებთ პატივცემულ მოსამართლეს გამარჯვებას ამ საკითხო და ყოველად სასარგებლო საქმეში.

გამართლდა ხმა და ამიერ-ამურის რკინის გზის ბრიგადის უფროსი გენერალ-მაიორი ბარონ ფონ-დგრ-როოპი დაინიშნა ამიერ კავკასიის რკინის გზის უფროსად.

უმაღლესმა მთავრობამ აღუქაძლა ფილანდელს ოფიციალურად ილდესასწალონ ასის წლის იუბილე ეობრგის გუბერნიის შეერთებისა ფინლანდისთან.

ქავახიშვილი.

ქართველ განათლებულ საზოგადოებას მოაქალდა ერთი ახალგაზდა წვერი, რომელიც დიდ იმედს იძლეოდა.

გარდაიცვალა დავით ალექსანდრეს ძე ჯავახიშვილი, ძმა პროფესორ ივანე ჯავახიშვილისა.

ახალგაზდა ჯავახიშვილი დატრეპებული იყო პეტერბურგის უნივერსიტეტში და უნდა მომზადებულიყო საფინანსო სამართლის კათედრის დასაქვრად. იგი დაიბადა ქ. გორში 1883 წ. 17 აგვისტოს.

სწავლა დაამთავრა თბილისის მეორე გიმნაზიაში 1903 წ. და ამავე წელიწადს შევიდა პეტერბურგის უნივერსიტეტში იურიდიულ ფაკულტეტზე.

განსვენებულმა 1908 წელს წარადგინა საინტერესო დისერტაცია შემდეგ თემაზე „ელეკოლოზში არის კართაგენი, რომელიც უპირველეს ყოვლისა უნდა დაინერგეს, თუ კომპრობის სურს განვითარება და არა გადაგვარება“.

ამ დისერტაციით მან მიიღო ოქროს მედალი. გამოჩენილმა პროფესორმა ოზეროვმა ძალიან მოიწონა ეს თხზულება და ამის შემდეგ გადასწავლა დავით ჯავახიშვილის დატრეპება უნივერსიტეტში.

1911 წ. დ. ჯავახიშვილი გამგზავრა გერმანიაში, მან შეიმუშავა თემა „რა მიზეზია, რომ სახელმწიფო ქალაქების ფასი გერმანიაში ასე დაწეულია“.

ეს საქმე სამაგალითოდ შესრულია განსვენებულმა და ახლახან წარადგინა კოდეც.

ბევრი სხვა გამოკვლევაც ჰქონდა განსვენებულს. ერთი იმ თემთაგანი, რომელიც ძალიან ინტერესებდა უდროვოდ დაკარგულს იყო „საქართველოს ატრონომია“, ამისათვის ძალიან მუშაობდა იგი. ბევრი მასალაც შეაგროვა, მაგრამ არ დასცალდა ჩვენს საზოგადოებას ამ ნაშრომის ხილვა, რადგანაც ახალგაზრდა მეცნიერი ავად გახდა. დავით ჯავახიშვილი, როგორც ყველა მისი ძმები, დიდი შრომის მოყვარე და მხნე კაცი იყო.

მისი პატიოსნება და საზოგადოდ ხალხისათვის კარგი თვისებები მას საყვარელ ადამიანად ხილდნ და ამიტომ ვასაკვირველი არ არის, რომ მისი სიკვდილის მოლოდინდმა ამგვამა დიდი მწუხარება გამოიწვია ახანაგთა შორის და ჩვენ საზოგადოებაშიც, რომელიც მას განავონობით იცნობდა...

ჩვენ ისე ღარბინი ვართ სამეცნიერო ძალების მხრით, რომ ახალგაზდა მეცნიერი დავით ჯავახიშვილის გარდაცვლბა მეტადმედი დასაკლისად უნდა ჩაითვალოს...

მეცემსი.

და იქარგებენ ბურუსს ტანჯვისას მარხვენ თან მიმხრობოლ კენჭს-გასაქირს. არც ზღვა ნეტარი, არც ცა მორთული არ ემონება გულისთქმას ვიწროს აეთი, სანტაჟ ფიქრით გარგამკული იქ სული ხარობს... მიყვარს ზღვა ამ დროს.

მაშინაც, როცა აღმოვითვლი ტალღა ტალღაზე ჰქუხს და გრიალებს და ფრთაშესხმულია აგორებული წილქს ნაპირებს გაატრიალებს. როცა ქაფს იყრის და მრისხანებით ვით ცეცხლის მარცვლებს, ჰაერში აბნევს და გველურ ხმებით, საზარელ ხმებით შიშში შთავლევს მადამის არხებს, როდესაც ანა ხომალდთ ქარავნის გადახვეობა მიმოფრიალებს, რის ავი სული განგაშებს, დამარწის როცა წყლის ქაჯი ზღვაში ხრიალებს, თითქო ვერ ითმენს სასტიკ მონობას სამარცხენოს და სახედისწევრს და შხამ-ნაღველში იღვსავს გრანობას. ომობს... თავხედობს. მიყვარს ზღვა ამ დროს. ხშირად ზვირთთ თამაშს გადასცქეროდი მათთან ვლადობდი... მათთან ვმღეროდი.

VI.

დავუმეგობრდი ვილაც ერთ სულელს ოლიმპიურად რომ სთვლენდა მუდამ მეტად თავ-მადიანს, მაგრამ გაუთლელს აშფოთებდა და სულ უბრალო რამს. ერთის თქმით ყველას გიჟად ნათლავდა მეორეთი კი—ამოვებდა, მე კი უსაზღვრო შური მტანჯავდა და მედებოდა დამთუტეველ ენებად: დაგვახლოვა ერთმა შემთხვევამ: ის ერთ ლამაზ ქალს მიუახლოვდა და მდუმარებათ მისთა მძლე კრებამ ნისლი გაზნა: ის იმ ქალს ჰგლობდა და იმ ქალის წინ ვაგზა-ურვა რომ დამენთხია მე მომესურვა.

ჩემს ახლოს იჯდა მეორე ქალი მეტად მოსული, მეტად მაღალი. ის გაცტეხებით ერთ მანდილოსანს უმტკიცებდა რომ საკითხი ქალთა ისე გამწვავდა, ისე ცხადად სჩანს,— რომ მწელი არის ავლება თვალთა. მთელ დადგება ნეტარი წამი სხივს მოგვყვანს ზეცა და სამართალი მოგვაჯილავებს დღეთა კამეში წინ არ გაუშვებს თავის ქმარს ქალი... ჩემმა ნაცნობმა რომ გაიგონა

ეს წამოავლო თავის კოლის ხელი თავი იმისკენ გადაიწონა და უთხრა: „გესმის, ვით ბოქმს სულელი? დღლისა, ამავე სიტყვებს და აზრებს ერთ ძველ გაზნთში ვილაც სწერდა... ქალმა შეხედა ქმრის აჩრდილ მარგებს მაგრამ რაღაც გვარ ზოხლთ შეხედა კუთხეში ერთი მოხუცი იჯდა ძონძეში, თითქმის შიშველ-ტრეტელი და ბუტბუტებს დას: ეს გაშიჩნდა რა დამტანჯველი და მცესლი გველი... ოპ, სარგებელი... ოპ, სარგებელი... სად არის ჩემი მონა მკრებელი? ის მოკლე, მოკლე... ამაოდ ველი ოპ სარგებელი... ოპ სარგებელი... შემდეგ გაიფიქრა, რომ ეს მთხოვარი ძონძეში ჯეული და იქნეული იყო ცნობილი ვინმე მდიდარი სარგებლის ფიქრად გადაქცეული. ჩემმა ნაცნობმა სთქვა: „ეს სულელი რა უნდაზლობით და იქნებოთ ყარს... გასცხებულ იქნეს დაუთლელი და სარგებელი კი ისევ უყვარს... მაგრამ რას ვამბობ... თვით ყოფნას განა არ სჯობნის მისი ვერცხლის სატანა? — ოპ, არა... ვერცხლი ჰუკუკია მზის ათრთოლებულ ხმით ამბობს დაღლისა. — დაღისა, ფული ზეცაქად ხელს კაცს... — არა! ტრფიანა ჰქმნის იმ ზე-კაცს წარბატკს — დაღისა, ვერცხლი მზე სათი-მფენი... — ოპ, არა... არა... ჩამოხმესენი...“

ვერცხლი ჰუკუკია და გველი მზის ათრთოლებულ ხმით ამბობს დაღლისა. გაფიქრებული ჩემსკენ ხრის ნაზ თავს: „ოპ როდის მოგჩენ ამ სულთა მზუთას... გულს რომ მიცივებს ვით სამარის ქვა... (დაღისაზე, ვგრანობდეს, მის ქმარზე სთქვა)... მაშ შენ არ გიყვარს?—ჩემად ვითხმე მის... — ის მე ვერ მიცნობს... ის მე არ მიყვარს... არ უყვარს განა აბიტომ არ ჰკრებს მის სანტაჟ შურსზე ფიქრი ნაოჭებს არ უყვარს... განა ამავე არ გრანობს ყველა, ვინც ქალის ხასიათს იცნობს? ოპ, დამერწმუნე, ოკი წლის ქალი სამოკი წლის კაცს ვერ შეიცვარებს ის ეძებს გზას რომ თავისუფალი მის გამოსახსნელს მიაწყდეს ყარებს. მხოლოდ ამაზე ესაუბრება „შეაღლისას შენ-ფიქრთა გროვა, ვით მას თუ ფიქრს მძლეად არ უხდებს და თავისივე გზა არ უბოვია... ..მაღელ ეს ფიქრი გულში მიკვდება ქალი თავის ხედრს შეურიგდება... მხოლოდ წუთებში დიდებს შეგებს დარწმუნებული, რომ ნეტარებას ინახავს მხოლოდ ძვირ წუთთა კრება და არა ქალის მთელი ცხოვრება... დაღისა, ვგრანდ, ელამუნება ესევე ფიქრი წყნარი და ფრთხილი... მე მომეწონა მისი ბუნება რომანტიული და დაღერებული... — გიყვარა? — ვკითხვ დაღლისა გზაში.

როცა მარტონი დავრჩით ბაქანში. კითხვამაც ბევრი აღარ აწუხა... — ოპ, მიყვარხარო—მან მიპასუხა და გატაცებით მომპაპრა თვალთ აღუდგებულნი, ვით ქარიშხალი. მე ხელში მომყვა იმისი ხელი ნაზი, პატარა... ცეცხლივით ცხელი ტუჩი დაადნა ჩემს ტუჩს და ვდნებით მკოცნიდა, მწეწდა თავ-დავიწყებით... თითქო ყოველი გამოივლოვა მან გზა მონახა... მან გზა იპოვა ამ დროს თვით დემონს აღარ შეეძლო „შენი გაპტობა, ღვთიურთა ცეცხლო!...“ რომ გამოვფხზლდით. გაფიქრებული ბოროტ სულივით თავს გვადგა ქმარი თითქო შენ სიზმართ ჰგლოვდა კრებული და არ სწამდა კი „შენი სიზმარი...“ ის იდგა როგორც გასაოცარი სულდამული ღოღი... სულდამული მკედარი იდგა მდუმარედ... ასწია ბოლოს თავი... და ისევ დახუჭა თვალი... წაიდუნდა: სჯობს რომ ჩამქოლოს ყველამ... დაღისა, რაზედ მომავალი? დაღისა, განა არც კი გიყვარდი? დაღისა, განა შენ ნისლში მხევედი? მაშ რად მდგავიდი... მაშ რაზე მსწავიდი? — რა ექნა... რა ვუყო რომ ვერ ამჩნევდი... — მაშ არ გიყვარდი? — არა. არას დროს... — მაშ დღე ზვირთამა მომკლას... დამაცხროს, ის გაეტანა... მე დავედევნე გვიან-და იყო... წყალს მისცა თავი... წამების ჯვარზე საშინლად გვეწე ის კი სად არის ეხლა ნეტარა. აღარც დაღისა სჩანდა... მის ნაცვლად იქვე ქალღლის ნაგლჯი ვპოვე. „ჩემო მტანჯველო! მიპასუხე, რად სიკაცხლის ნაშთი რად ამომწოვე? მე, დამწამვეს სიკაცხლე არ მსურს სიკედლის ფიქრმა წამახლისა...“ და ბოლოს წერილს, მეტად უგემურს დიდ ასოებით აწდა: დაღისა, ვეძებ იგი და არსით სჩანდა ვერსად ვიპოვე. ვეღარსად ენახე სახე ზღვასავით გადამიმწვანდა „ჯვანდადისავენ!—წამოვიძახე...“ ღმ ამ დროს მსურდა რომ ქარიშხლის ფრთად გარდამეჭკია სიკაცხლის დღენი რომ დამეხვეწა სუტევა ერთად რომ ამეღულნა ოკეანენი.

VII.

ზღვა სდუნდა... სწუხდა და მიღვლივდა გვის ხან აქ... ხან იქ ტალღებზე სცემდა. ცას კი გამკრთალი ელვა სვრავდა და თითქო ღრუბლებს მას აცილებდა... შიშით, ვაღახით გავეუთ ბელის ხას ფხვ და ფხვ ვსდევდით საო-ნებო ზოლის და მივადგეთ წარმეტკს და ლამაზს უცხო სურათად გადაშლილ სტამბოლს. არ ბოგსოვი... ამის დამწახველს რაღა შეარჩენს სეცდას და ნაღველს? ბი შეგნება, სადაც ბუნება მგზავრს სიკეთეზე ედუნუნება მაგრამ შორს... შორს გზავ გასწი სადაც გსურს... წამლად დაეღე ჩემს სუნთქვას უძლურს. გავსცილდი სტამბოლს... უკან მომდევდა სასტიკი ლანდი, როგორც ღვთის რისხვა თავს ნაღვიან ფიქრებში გვახვედა დაწყნარებული... სეცდინა ზღვა... აი ლესბოსი თავის სიტრეტოთ, საფოს სამშობლოს და სიამავე ჩვენ კი ისევე ვივლით და ვივლით სანამ დაგვიტერს სიკედლის მახე. აი როდის... აი ქოისი სად. გაპტრა ნეტა სიკცხვლის პანგი? თითქო სიჩუმის ფლოს ანგელოსი დადუმებული არხივლავი. აი ედვი ნეტარი... წყნარი რომ დაუყვარა ზღვის მკირე კიდე აი ქალაქი მშვიდი... ნარნარი, მასაც სახელად ჰქვია: სიმშვიდე. დაუფარავი მშვენიერება ტკბილის ნანათი მას ურწევს აკვანს. მაგროვანთა ბანოვანთ კრება წინ მიუძღვება აქლემთ ქარავნს. მესხინა... ურცხვი აღექსანდრეტა ბიკურთ... იქ, ტურფა ტრიპოლი. ოპ, ბიკურტი... ვიკოდ ნეტა რად დახვევია ეს ყველაფერ რბობლი? რა თვალ-წარმეტკად ველოვანდები სხვა და სხვა საგნებს, სხვა და სხვა ფერებს. მზის სხივი თითქან, როგორც ლანდები ცეცხლი ნიაგი ნორგ გულს მიძგერებს. უცქრად... ენებით ტროპიკულ ღამეს დაშვებულს მიწამ მიუძღვნა კოცნი და ცის კამარამ როგორც მოწამეს ყველა აჩრდილი გაუხსივინა. ოპ, ბიკურტი... რა მსუსხავი მისი ბუნების სიკაცხლის ბუდე მისი ოცნება... ზღვისა ნავიი სისპეტაკე და სიგრაუდე. მაგრამ ეს რაა? რაღაცა მიკერს ყელში... ოპ, ღამის დაგვარგო გონი თითქო საცინოდ დაშავებულ შერს თავზე სიკედლის მალვას დგმინი. ღრუბლთა ჩრდილით ძირს გადმოსტურდა დაღისას სახე... დამწველი გრანობა... ოპ, აღარ ძაიმობს... და რა როგ მსურდა კიდე და კიდე მოგზაურობა. ავადმყოფ სხეულს დასვენება სურს ექმნი მირჩევს დაგბრუნდუ უკან... „სამშობლოს პავი, მოქანტულს, უძლურს

მოუხდებოა“ — ასე მითხრა მან. მოვეკრივარ ისევ სამშობლოსაკენ მაგონდებოდა მთუთქაფი ღამე... და კვლავ ვეძებოდი: „ეს რა ექნა, რა ექნა“

VIII.

რომ არ სცოდავდეს ნეტა ვინ არის ჩვენ ნერვებიან და მიხრწნილ დროში? და მეც მორჩილი დროთა ნიღვრის შვევლი ერთხელ საროსკიპოში. სულ თავში მეტად დიდ სარცეულზე ამაყად იჯდა მოხუცი ქალი მეტად მსუქანი ბაღრი, როგორც მზე მეტად მოსული, მეტად მაღალი... მაშინვე ვიკან მასში ის დედა, ერთხელ გვით რომ მოგზაურობდა, სხვის რომ ამაყად მაღლით უცქერდა სჩანს რომ მამინაც აღარ ხუმრობდა. როსკივებს ირგვლივ მოსიარულეთ მომდერალთ, მფარველ თვალებს ავლებდა სდუნდა და როგორც არწივი ბუდით მაცდურ შავ თვალს აბრალებდა. როსკიპთა გუნდი ხტოდა... მდგროდა... შამევიით სტეწდა დიდი და მკირე... და მომაგონდა რაც არ მჯეროდა: უმანქნად იმით შეესწირე. ეს უფინ იყო... ფიქრში გართული უცნობმა ძალმა გამომარცხია ფიქრი, ფიქრთავენ გამომაცვული გულზე დამაწეა ვით მძიმე ტყვია. ერთ როსკივს ჩემთვის ვით მრისხანე ქარს ამაყი ზურგი შემოეჭკია, ორნი ისმენდნენ იმის საუბარს მე კი ვფიქრობდი: ეს რა მხეცია! იგი ამბობდა: „ერთხელ გემში რომ ვიჯექი ქმარი წამოგვადგა თავს როცა უნდობელ დროთა საწუთრომ ვილაც მოგზაურს შემომავლო ვარს... ქმარი დაიღრჩო... მეც გადავიშვი. გადამარჩინეს ვილაცემმა, თორემ უნდობელ ოკეანეში როგორ შემეძლო ტალღებთან შეგმა? ეხლა, ღმგრამინი გული მიწდება როცა სიკაცხლის სიმუხლედ ესკანი ოპ, არას დროს არ დამავიწყდება პირველი კოდის უღვითა აკვანი“.

ქარი გაიღო და შემოვიდა მოხუცი, ძონძეში გამხვეული ჩემთან გემში რომ სარგებელს სთვლიდა სარგებლის ტალღით ზღვაში რხეული. მე ვამქცინა... მოსაუბრე ქალს ხელი დაავლო და წაიყვანა... ვიიმე... მჭი დამეცა მამარლს დაღისა იყო... ვიკანი განა! დაღისა... ჩემს შექმნილი კოდე... ოპ, გასკიდე გული... ხსნა არსით არი... მაისის სეცდა... მაისის ბოდვა... დაღისა ურცხვი და გარეწარი. ზარ-დაცმული, გონ-არეული კარებისკენ მე ვავექანე, სად იყო ამ დროს ძალა მშველელი სად იყო ამ დროს ზოპარული რაში, რომ სინათლისკენ გამეცრა ხელი და ფრენა მეწყო ცის კამარაში. მაგრამ ჩემშივე დარჩა ეს ბნელი და უსასოო გულის ნადები დღე დღეებს მისდევს როგორც ღრუბელი და წელიწადს კი წელიწადები. ჩემმა ნაღველმა გველივით დამღრღნა სეცდა გულისა რით შეგამცირა? ოპ, ღმერთო, ღმერთო! რა ვუყო, რა ექნა მეტი ვარ ქვეყანა... არ ვარ საკირო... მე გამოვბოდი შენ ქალაქიდან იმის ყრუ ქვითის გამოვდგექი და ჩემ კანშით ესცხვობდი იმ დღიდან იქ, იმ ბნელ ტყეში, როგორც ტყის მხეცი. ბედნიერება არის ერთგვარი ბუნების მეტადვე ობლად გრძნობდე თავს ვი, რომ ტალღა დაუდევარი არ მოგასვენებს არც იქ... დაგტანჯავს... მარტობისა უძრავი ღონე ერთფეროვანი მიმდებრდა მაღე. ჩემი წარსული რომ მოვიგონე უნიშნო! აშუკოც ვაგიფიქროვალე. მე მომაგონდა რომ ერთხელ ბაღში ალგისი მიძინდა ასულმა მწველი. და ფიქრმა მიწყო გულში თამაში ვიდევ მთის წვერზე ღამეთ-მთვეული ერთხელ დავეშვი ქვევით და ენახე იგი მიდმო, ის არეზარე, სადაც შენებზე, გულს შთამესახე პირველ აღმინთ ოცნება მწარე. და კვლავ ვიხილე მღუბარე ბაღი იქ, შადრევანთან ისევ ის იდგა, ვისაც პირველად აფერის ღოღი აღნთო... მაგრამ დასცხრა, შთაინთქა. დაივხასოვე მე სახე მისი მისი ნაზი ხმა... მისი კისკისი. ერთხელ შეგვხედ მთაში ამ ასულს მთის ყვავილებში რომ ნავარდობდა და მისი ცქრა ღოღოვით მოქანტულს გულს უნდობ ცეცხლით სწავდა, ათრობდა მისმა აღრისმა მე ერთხელ კიდე მომცა ნუგეში და თვალს მიფარდა... დაბნედი ბარემ ჩემის ყოფნის მზე! როგორ მიყვარდა... როგორ მიყვარდა... ის ქვით ჩამქოლეს... გველივით დამღრღნა და კანქანი რით შეგმცირა? ოპ, ღმერთო, ღმერთო... რა ვუყო, რა ექნა. მეტი ვარ ქვეყანა... არ ვარ საკირო!“

სთქვა ეს და მწარედ ამოიხიზრა თვლი მიყრილ ქვევს თან გააყოლა იქ ერთ შენ არდილს მან თვლი მოპკრა და მთელ სხეულით დაიწყო ჭრეოლა. „აი, ის მოდი!“ — სთქვა და ხარხარით წამოგდა... „მოდი, შენი ვარ, შენი“ — მე კი უცნაურ იმის მკვეთრის ხმით მეტად სასტიკი ტანჯვა ვიგრძენი. — მე შენ გეტყობი. უთხარა მომსვლელმა დროა გაესწორდე... მე მესულსო მხდლი და დამეხვებულმა იმისმა ხელმა დაუყონებლად იძრა ხანჯალი. მაგრამ ხელში სწვდა მოპარდაპირე წაართო და შორს გადისრილა... და თვით მოსული ვით ტვირთი მკირე ძირს დაწანკს... — გათავად ბრძოლა? — მისმა ექნა... — დიდი, გათავად... ოპ, რა უცქრად დაესცხრი მედგარი თორემ იყო დრო, როცა არ ჰგავდა აქ დამარცხებულს ელენეს ქმარი... იგი, გახსნულად არ გაგართობდა... მაგრამ რას ვამბობ... ეპ, კმარა... კმარა! — და სანამ ერთი ამას ამბობდა მეორე ხშირ ტყეს ამოვფარა...

მ ა ლ ზ ი.

გავიდა ხანი... მე ჩამივარდა ხელში შთხვევით ერთი ხანჯალი. დაქანგულ ხანჯალს დევნიად აწდა „ან სიკედლი და ან სამართალი“. მეორე მხარეს წითელის ღაქით ეწერა: „როცა უმართლო ღოღი გულს დამისერავს მწიკვლით ტალახით ზვეთ ამოდი, ზვეთ ამოდი!“ ტარზე ეწერა: „როცა გრძნეული შემომესევა სეცდა-ნაღველი ხანჯალი! შენ ხარ მაშინ რჩეული ჩემი დარაჯი და ჩემი მცველი“. ხალხი კი ერთხმად კვლავ ამტკიცებს, რომ სწორედ ამ ხანჯლით მოიკლა თავი მან, ვისაც თავი მოაბეზრა დრომ... და სეცდა ჰგლოვდა სულთა-მსუთავი...

გ. ტაბიძე.

მოწერილი ამაზგი.

სოფ. რუისი (ქართლი). რუისში მოვი- და შემეხვევ-გამესხებულ კასის გასახ- სნელად ბ-ნი ნავარაილი წვილი კრე- ნილის ინსპექტორი 14-ს ამ თვის, მაგ- რამ ხალხი ნაღვლად შეგროვდა და ამის გამო გადაიღო ერთი კვირით კასის გახ- სნა. მეორედ 21-ში შეგროვდნენ ოცდა- ათიანი დამარცხებულნი და კიდევ ამო- ირჩიეს მმართველნი შემეხვევ-გამესხე- ბულ კასისა. მთავრობამ მისცა სესხად კასის დასაარსებლად რუისის საზოგადო- ლისა ორისი თუხანი გველ-ვადინა და სა- მსიკ მოკლე ვადით სესხად. გამეგობაში ამოირჩიეს: იოსებ გულისაშვილი, რა- ე- დნა გიგაშვილი და ივანე კავლელაშვი- ლი, მათ კანდიდატებად მდგდელი თურ- ქაქე და გიორგი ბუზიაშვილი; საბჭოს წევრება: გიგო ხედილიძე, სიკო მამეს- წარაშვილი და ისაონ ფინაიშვილი, კან- დიდატთა სეიმონ ბუზიაშვილი. საქმის მწარმოებლად ამოირჩიეს რუისის სკოლის მასწავლებელი პარმენ თოთიბაძე. იმედია ამოირჩეულნი მმართველნი პარნათლად შესარტლებენ თავიანთ მოვალეობას და კარგად წაიყვანენ კასის საქმეს, რათა ხალხს გული არ აუტრუდეს ამგვარ ამა- ხანავაგების დაარსებაში.

ი.

წერილი რედაქციის მიმართ.

ნაჭადგვის სეცნის მოუფრეთ: წრის გამ- გეობა უღრეს მადლობას უძღვნას ქვემოთ მოსწერულ პირთ, რომელთაც შემოსწირეს თავიანთი წყალობა და რომელნიც აძლევს სა- შუაგულს დასარწმუნო „ნაჭადგვის“ თე- ტრის შენებას. შემამწირველთა სია: ეპ. გა- სტრეას ასულ ვამბაკურ ობზედუანისმა—10 მ., მხივალ ალექსანდრეს ქუ ვამბაკურ 2 მ., თ-დ გიორგი ალექსანდრეს ქუ ბაგრატიონ- დავითაშვილმა—2 მ., თ-დ დავით ალექსან- დრეს ქუ გურამიშვილმა—2 მ., ილია კლუგო- თარის ქუ ზურაბიშვილმა 1 მან. წრის გამგეობამ მიიღო აგრეთვე ორ ორი მხივთ ზედახისა და გამგეობადის ხელთი, მხოლოდ ვის მიერ აუთ გამოგზავნილი გამ- გეობამ აქამდის ვერ გაავთ, ამისათვის გამ- გეობა სთხოვს გამამგზავნელი ანონიმის წრის გამგეობას (ნაჭადგვის თეატრი, ჩერქეზიშვილის ქუჩა) თავიანთი ვინაობა. წრის გამგეობა სთხოვს ძველ წევრებს შე- მობრტანო შეიკრ წრის საწევრო გრადსახ- დი, რათა წრეს შეიკრებინან თეატრის შე- ნობის დამოუკრება და აგრეთვე თუ არცწევრი დაქვრებან უფუფას ახად გამგეობის სწერთა ანრეგებზე. წრეს იმედი აქვს საზოგადოება უფრადდებით მოეყრება და ახალ წევრებს ბოძებად ჩაქვრებან.

წრის გამგეობის მდივანი იასონ ფინაიშვილი.

რედაქტორ-გამომცემელი გრიგოლ დიასამიძე.

გბილის ექიმი ნინა გ. ხელიძე იღებს ავთოყოფებს დილის 9 ს.—2- მდე. საღამოს 5 ს.—7-მდე. ღარიბებს და უბეშეურებს ხელმისაწვდენ ფასებში. ანდრევის ქუჩა სახლი № 36.

ექიმი გ. ფ. ნათიშვილი სიფილისი, კანისა და ვენერიული ავა- დმყოფობა. დიდი 11 ნახ. ს.—1 ს. საღამ. 7—8 ს. ადრესი. მონუმენტის შესახვევი № 5. ვორონკოვის ძეგლის პირდაპირ. ტელეფონი 487.

ნ ლ მ „მუსრსნი“ კ ე ბ ი

ქალაქის შუაგულში, გოლოვინის პაროს., მანათაშოვის სახლში, ახლად გადაკეთებული და კარგად მოწყობილი მორავაზებისათვის. ნომრები 80 კაპ. — 5 მანეთამდე დღე და ღამეში. თვეობით 15 მ.—80 მანეთამდე. ბევრი ფანჯრები ქუ- ჩისკენ არის. არის ოთახები, რომლის აივნები ქუჩას დაჰკურებენ. სამხედრო პირებს ღითობენ. ცხელი და ცივი ვანები. ელექტრონის სინათლე. ტელეფონი № 499.

საღიანის თეგზის მოვაჭრეთ და მრეწველთ ამა. ამაველოვების მაღაზია

ბუშკინის ქუჩა, საკუთარი სახლი, № 9. ტელეფონი № 712

ბ ზ ბ ლ - ბ ზ ბ ლ ი ზუთხი (ოხერტინა) და სარაზან (სეირიუგა). კოკელ დღე

ცხელი დოში

გამოვა 1911 წ. საშაფაზილო შარანლი ნ ა კ ა დ უ ლ ი

წელიწადი მეშვიდე ხელის მოწერა მიიღება შურნალ „ნაბაჟლის“ რედაქციაში. გოლოვინის პაროსანებზე ზუგაშვილის სახლში № 8. და წარვითხვის გამაგრ. საზო- გოვადების მაღაზიაში, თაგ.-ა.ზ.ნ. ქარვასლა) 1911 წლის 1-ლ იანვრიდან 1912 წლის 1-ლ იანვრამდე, წლიური ხელის-მონ წევრებს მიეცება: 24 წიგნი შურნალი „ნაკადული“ მკირე წლიურათათვის. 12 წიგ- ნი შურნალი „ნაკადული“ მოზრდოლთათვის. 36 სურათი, რომელიც ნაკადული წიგნის 1-ლ გვერდზე იქნება მოთავსებული.

საშაფაზილო ნახაბიანი შარანლი

ოცდა მეორე წელიწადი მიიღება ხელის მოწერა 1911 წლისათვის.

გამოვა თვეში ერთხელ. შურნალი ორი განყოფილება: პატარებისათვის და მოზრდოლთათვის. შურნალი „ნაკადული“ ტფილისში ედიფს 4 მ., ქალქ გარდ (გაზაქანთ) 4 მან. ნახევარი წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 40 კაპ.

ფოსტის ადრესი: Вн Тифл въ Редакц. Грүанскаго бѣтск. журн. „Мжедзжили“.

ყოველ-დღიური საზაღიტიკო და საღიტიკრატურა გასეითი

„ბათუმის გაზეთი“

გაზეთის ფასი: ერთი წლით 4 მან. ნახევარი წლით 2 მან. 50 კაპ. სამი თვით 1 მან. 50 კაპ. ერთი თვით 60 კაპ. წლიურ ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუღლით გადაიხადონ ნაწილ-ნაწილთა ყოველ ორ თვეში ერთხელ 1 მან. წინ. დაწინ 4 მანეთის შესრულებამდე.

განცხადების ფასი: პირველ პირველ სტრიქონი 15 კ. უკანასკნელ გვერდზე 10 სამგლოვიარო განცხადების თითოჯერ დაბეჭდვა პირველ გვერდზე 3 მან.

ადრესი: Батумъ „Батумисъ Газети“.

რედაქტორ-გამომცემელი ნ. გ. ხომერიკი.

ამ წლის 25 მარტიდან გამოდის ქ. ქუთაისში ყოველ-დღიური ქართული გაზეთი

„ბ რ ლ ხ ი დ ა“

რედაქციის ადრესი: ალექსანდრეს ქუჩა, თეფლორპის სახლი. ხელმისაწვ- რი ფული უნდა გამოიგზავნოს ქ. ქუთაისის რედაქციის სახელზე. გაზეთის ფასი პირველი აპრილიდან წლის დამლევამდე 5 მან. და 10 შაური. თვეუ- რი—ოთხი აბაზი.

თითო ნომრის მართი შაური

ადრესის გამოცლა: ქუთაისისა ქუთაისზე—ორი შაური, დანარჩენ შემო- ხვევებში—ორი აბაზი.

გ ა ნ ც ხ ა დ ა ბ ი ს ფ ა ს ი:

პირველ გვერდზე სტრიქონი სამი შაური, უკანასკნელზე—ორი შაური.

სამგლოვიარო განცხადება სამი მანეთი

რედაქტორ-გამომცემელი ა. ჭუმბაძე.

ახალი წიგნი იბეჭდ გოგებაშვილისა.

ჩამუშავი ალბაზიგოზური და აზულისიგოზური ნაწარმები, აპრობს 560 გვერდს ღიდი ფორმატისა და შეიცავს ბას სტაბილს, ანუ წარმოებს. ისეილება „წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიაში და ღირს ერთ მანეთად. წიგნის მაღაზიებს, რომელნიც ბლომად დაიბარებენ ნაღდს ფულზე, თითო წიგნი მიეცება სამ აბაზად.

ბ. არდაზიანი შინაგანი და ზაგნების ავადმყოფობა სპე- ციალობა: ფილტვების სწეულება, სისხლ- ნაკადულობა. რევმატიზმი (ქარები) დილის 9—12 ს. საღამოს 5—7 საათ. კვირობით მარტო დილით 9—1 ს. თბილისი, ალექსანდრეს ქუჩა, № 3.

გვიხრულობა

ყოველ-გვარ ტენიკურ სამუშაოს: შერო- ბის პლანის შედგენას, შავად შედგენილ პოეტების გათვორებას, შერობის ავტო- მის დროს ზედამხედველობას და სხვ. ვა- სწავლი აგრეთვე გერმანულ ენას. სტუდენტო მანკინის პოლიტენიკუმში- სა—ზაქარია სტეფანეს ძე ბიჭაშვილი. მისამართი: „კავკასიის საკანდიტო“. — თბილისის კრუცოკის ქვეშ, გოლოვინის პაროსანებზე, საღამოს 4—7 საათამდინ.